

Dames en heren,

Dank u voor de uitnodiging om over werk en armoede te spreken. Ik ben gevraagd om ook naar de Europese dimensie te kijken. Daarom zal ik starten met twee voorbeelden over wat regelgeving met armoede te maken heeft en dan kort in gaan op de rol die de EU speelt.

De Nationale ombudsman liet een paar jaar geleden al zien dat een alleenstaande moeder met twee kinderen, een huurwoning, deeltijdwerk en een aanvullende bijstandsuitkering maar liefst *tachtig* betalingen ontvangt van acht overheidsinstanties, waarvoor ze ieder jaar achttien formulieren moet invullen. Mocht zo iemand ook nog onverhoopt in de schulden komen – een kinderopvangtoeslag moeten terugbetalen, bijvoorbeeld – dan valt er uit de formulierenbrij al snel geen wegwijs meer te worden. Een alleenstaande ouder, die een part time baan heeft, dus betaald werk verricht naast de zorg voor haar gezin, heeft een maandinkomen van 1021 euro netto. Dat bedrag kan de gemeente, wat veelal gebeurt, nog met tot 20% verhogen, waardoor het inkomen dan rond de 90% van het minimum komt ofwel circa 1320 euro netto per maand. Met andere woorden betaald werk loont niet, want het inkomen blijft op de bijstandsnormhoogte. Dit is een werkende arme. Wij pleiten er zeker niet voor geen werk meer te verrichten, maar wel dat je er ook iets aan overhoudt aan het eind van de maand.

Een tweede voorbeeld is de manier waarop bepaalde bedrijven de wet uitvoeren. Zo geldt vaak bij Amerikaanse bedrijven dat je op de dag dat je ontslag aangezegd krijgt, je ook moet vertrekken. Je krijgt wel 2 maanden salaris mee. Dat geldt echter pas als je ook tekent. Later, als je een ww-aanvraag bij het UWV indient, wordt die geweigerd, want, zo stelt men “Je hebt het ontslag aanvaard”. Door te tekenen heb je wel twee maanden salaris gekregen, maar ook geaccepteerd dat je ontslagen bent. Alleen wist je dat niet of wilde je niet naar de rechter moeten stappen om achterstallig loon op te moeten eisen, want daar zijn en kosten aan verbonden en je zou maanden zonder geld zitten. Ga je tegen de beslissing van het UWV in beroep, dan zegt de rechter dat ieder bedrijf de Nederlandse wet moet uitvoeren. Dus, de weigering wordt gehandhaafd. Wat rest is naar de gemeente voor bijstand.

Die gemeente zal echter in het geval van een alleenstaande of alleenstaande ouder de beslissing van het UWV mee laten wegen en bij de toekenning van de bijstand de 20% toeslag niet geven, waardoor je als alleenstaande 50 en als alleenstaande ouder 70% ontvangt. Dus, ik werk, heb een inkomen van zeg 2000 netto per maand.

Dan moet ik vertrekken, neem de twee maanden salaris mee en kom vervolgens in een nachtmerrie terecht, want na circa 4 maanden krijg ik pas mijn eerste uitkering en dat is als alleenstaande 730 euro netto of als alleenstaande ouder 1021 netto per maand.

Alleen als deel van een gezin ontvang je de volle 1459 euro bijstand per maand. Mits, en dat speelt natuurlijk ook, je geen partner hebt die een inkomen heeft, want dat wordt verrekend of zorgt er voor dat je geen recht op bijstand hebt. Dus je neemt de eerste de beste baan maar aan, zodat je een inkomen hebt. En wat zeggen allen vervolgens? Kijk de Participatiewet werkt, want de uitkering is stopgezet! Dit probleem voorleggen aan de rechter hielp dus niet. Dan neerleggen bij een overleg met het ministerie van SZW. Maar ook daar ziet men het probleem niet.

Wat gebeurt hier? De werkgever onttrekt zich aan zijn plicht om een ontslagvergunning aan te vragen en de werknemer belandt in een nachtmerrie. Dit kan tot grote schulden leiden, een scheiding of tot werkende armoede. Maar iedereen wast de handen in onschuld. Dit is overigens geen nieuw voorbeeld, maar het laat wel heel goed zien wat er gebeurt als de overheid weigert in te grijpen, met als gevolg armoede.

De Europese Unie

Als het goed gaat, staat Nederland zich er op voor dat we een van de oprichters van de EU zijn. Helaas is de algemene trend dat alles wat men als fout ziet of benoemd wordt de schuld van die EU is. Daarnaast hebben we te maken met de rol van de EU. Neem bijvoorbeeld de armoedegrens die de EU hanteert. Die ligt op 60% van het mediane inkomen van de lidstaat. Volgens de vakbonden betekent dit dat het wettelijk minimumloon op 47% van het mediane inkomen en dus onder de armoedegrens ligt. De regering stelt dat daar boven op allerlei toeslagen meegeteld moeten worden. Een voorbeeld. Kindergeld is een recht voor iedereen. Voor mensen met een laag inkomen is het echter een extra toeslag. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld huurtoeslag of zorgtoeslag. Omdat de EU van mening is dat iedere lidstaat een minimumvoorziening moet garanderen, wat betreft het inkomen, komt de Europese Commissie met wetsvoorstellen. Bijvoorbeeld voor het minimumloon. Het Europees Anti Armoede Network lobbyt, in samenwerking met de Europese vakvereniging, de universiteit van Antwerpen en anderen, binnen het European Minimum Income Network (EMIN) voor een adequaat, een menswaardig minimuminkomen. Hiervoor vragen we de Europese Commissie om een drukmiddel, een voorstel voor de lidstaten. Er zijn dus twee termen die beide een zelfde doel hebben, namelijk mensen uit de armoede halen. Wanneer echter, zoals nu gebeurt, de armoedegrens als basislijn voor het minimumloon wordt voorgesteld, waar blijven zij dan die geen of te weinig werk hebben om op of over die grens te komen? In Nederland zien we al dat de bijstand op een steeds grotere afstand gezet wordt en dat werken geen verlichting brengt zolang je geen volledige baan kunt krijgen of invullen. Het aantal werkende armen zal dus steeds verder toenemen.

Waar Nederland al 51 jaar een wettelijk minimumloon kent, hebben de meeste EU lidstaten dit of nog niet of pas sinds kort. Wij hebben Nederland steeds als voorbeeld hoe het wel kan neergezet, maar dat wordt steeds moeilijker aangezien ook hier alle macht naar de markt is gegaan. Momenteel leven meer dan een miljoen mensen in ons land die allen betaal werk hebben, maar desondanks in armoede leven. Binnen de EU is dat 1 op iedere 5 die in armoede leeft. Dit alles met een stijgende tendens, zoals de AROPE norm laat zien. AROPE staat voor At Risk of Poverty or Exclusion.

Tijd voor verandering en tijd voor dit project Working Yet Poor. Tijd voor nieuwe wetgeving en uitvoering die de mens centraal stelt en niet de winstvergroting.

Dat kan en zal Nederland niet alleen kunnen, daarvoor is de Europese Unie het juiste platform. Vereiste is dan wel dat men geen krenten uit de pap wil pikken om de winsten van bedrijven verder te verhogen, maar bereid is mee te werken aan een socialer Europa, waar voor iedereen geldt dat werken loont. Als EAPN werken we met veel anderen, waaronder de Europese Commissie, samen en zijn we blij dat Commissaris Nicolas Schmit een voorstel voor wat betreft het minimumloon heeft gepubliceerd. Nu werken we mee om ook een voorstel voor het minimuminkomen voor elkaar te krijgen. Voor beide geldt dat de lidstaten kunnen roepen dat het subsidiariteitsbeginsel geldt voor deze onderwerpen. Laat ik daarom eindigen met een goed voorbeeld, dat helpt om de discussie en een mogelijk gebruik van het veto te beïnvloeden. Onze collega's van de DGB, de Duitse vakbeweging hebben tijdens vergaderingen laten zien dat de stelling dat de invoering van een wettelijk minimumloon veel arbeidsplaatsen zou gaan kosten niet klopt. Integendeel in de 5 jaar dat er een wettelijk minimumloon bestaat, zijn er tienduizenden arbeidsplaatsen bij gekomen. Waarom? Omdat mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt beter betaald worden. Dat heeft direct invloed op de economie en dus op de werkgelegenheid. Zoals de DGB stelt: verhoog je het wettelijk minimumloon met 20 cent per uur, komen er 2 miljard euro aan koopkracht ter beschikking. Geld dat niet gespaard wordt, maar besteedt en zo voor een impuls in de samenleving zorgt. Navolging loont!

Jo Bothmer, European Anti Poverty Network Nederland

www.eapnned.nl

www.emin-eu.net